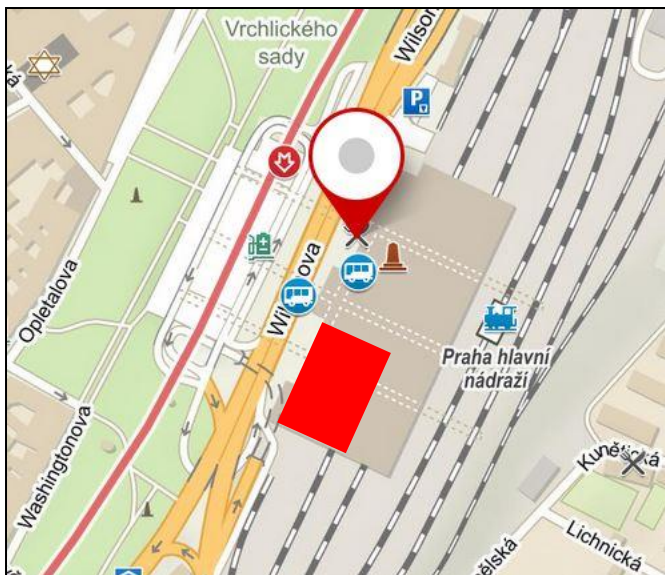

ORIENTAČNÍ MATERIÁLOVÉ RESTAURÁČNÍ PRŮZKUMY
FANTOVA BUDOVA HLAVNÍHO NÁDRAŽÍ PRAHA
JIŽNÍ KŘÍDLO – ČÁST D a E - INTERIÉR
WILSONOVA 300/8, PRAHA 2
Říjen – listopad 2021

Zpracovali:

Martina Fořtíková

Kosmonautů 3020, 276 01 Mělník

IČ: 70185565, DIČ: CZ 7653213040

martina.fortikova@seznam.cz

Povolení k restaurování MKČR č.j. 39992/14

IDDS: 88ebxnu

Petr Bezchleba

U školky 169

Zbuzany 252 25

IČO 15366952

DIČ: CZ 7012270232, MK 3157/2000

David Ritschel

Volutová 2516/2

158 00 Praha 5

Petr Toman

Stucco TM - Město Touškov s.r.o.

Újezdská 82, 330 33 Město Touškov

IČ: 04874391 DIČ: CZ04874391

Zpráva obsahuje 21 ks stran textu 492 ks snímků 5 ks nákrešů

OBSAH ZPRÁVY

1. ZÁKLADNÍ ÚDAJE
2. STRUČNÁ HISTORIE OBJEKTU
3. SOUČASNÝ STAV
4. ZÁMĚR RESTAURÁTORSKÉHO PRŮZKUMU
5. METODY PROVEDENÍ PRŮZKUMU
6. VYHODNOCENÍ NÁLEZŮ
7. RESTAURÁTORSKÉ ZÁMĚRY A DOPORUČENÉ MATERIÁLY

PŘÍLOHA

2

1. ZAKRESLENÍ PROVEDENÝCH SOND
2. FOTODOKUMENTACE:
 - BAREVNOST A RELIÉFNÍ VÝZDOBA, POKOVENÍ** (Příjezdová hala/Kulturní sál a předsálí, Vládní salonky, koridor, schodiště a chodby)
 - „KAMENNÉ“ PRVKY** (žulové schodiště, teraco, umělý mramor, sádrová socha, kamenný nápis, soc.reliéf)
 - DŘEVĚNÉ PRVKY** (výzdoba Vládních salonků, dveře, dřevěné stěny schodiště, nárožníky, madla zábradlí)
 - NÁSTĚNNÁ MALBA** (Oktogonální sál)
 - MALBY NA PLÁTNĚ** (Přijímací salonek)
 - „KOVOVÉ“ PRVKY** (zábradlí, mosazné prvky vládních salonků, svítidla Vládních salonků)
 - PODLAHY A OBKLADY** (keramické dlažby a obklady stěn, parkety)
 - SKLENĚNÉ PRVKY** (výplně dveřních stěn, oktogonální sál - zasklený strop do světlíku)

Fotodokumentace předkládá reprezentativní typ a rozsah poškození – nedokumentuje stav a počet všech prvků

Počet jednotlivých umělecky a historicky hodnotných prvků viz Soupis prvků, Akant Historik s.r.o. 2020

1. ZÁKLADNÍ ÚDAJE

Zadavatel: DigiTry Art Technologies s.r.o., Voctářova 2449/5, Praha 8

Právo hospodaření s majetkem: Správa železnic, státní organizace

Rejstříkové číslo ÚSKP: 41070/1-1868

GPS souřadnice: 50.0835625N, 14.4354864E

Předmět průzkumu: interiéry jižní části budovy značené části D a E
Wilsonova 300/8, Praha 2

Autor: architekt Josef Fanta, stavitel Elhenický

Datace: 1901 - 1909, secesní sloh

Dohled NPÚ a MHMP: PhDr. Petra Hoftichová, Mgr. Eliška Kokinová

Průzkum prováděli:

Martina Fořtíková, Kosmonautů 3020, 276 01 Mělník

IČ: 70185565, DIČ: cz 7653213040

martina.fortikova@seznam.cz

Povolení k restaurování MKČR č.j. 39992/14

IDDS 88ebxnu

Petr Bezchleba

U školky 169

Zbuzany 252 25

IČO 15366952

DIČ: CZ 7012270232, MK 3157/2000

David Ritschel

Volutová 2516/2

158 00 Praha 5

Petr Toman

Stucco TM - Město Touškov s.r.o.

Újezdská 82, 330 33 Město Touškov

IČ: 04874391 DIČ: CZ04874391

Termín provedení průzkumu: Říjen – listopad 2021

Zprávu vypracoval: Martina Fořtíková, Petr Bezchleba, David Ritschel, Petr Toman

Snímky: Nikon D 5100

Zpráva obsahuje 21 stran textu, 492 ks snímků a 5 ks nákrešů

2. STRUČNÁ HISTORIE OBJEKTU

Historická budova a hala nad kolejištěm jsou největší secesní památkou v Česku. Secesní budova hlavního nádraží byla postavena v letech 1901 – 1909 podle projektu Josefa Fanty různými staviteli. Objekt představuje nejen jedno z nejvýznamnějších pražských nádraží, ale i mimořádně významnou památku secesního umění a architektury.

Jako podkladů pro vypracování průzkumové zprávy bylo užito následujících materiálů:

- **Dílčí stavebně historický průzkum AKANT HISTORY s.r.o., Aloisovská 32, Praha**
- **Dochované dobové snímky interiérů z archivu NMT**

Roku 1899 vyzvalo ředitelství c. k. státních drah vybrané architekty k soutěži na projekt nové přijímací budovy, přičemž – jak píše J. Fanta – byl dán „principiální půdorys“, funkční schéma celé stavby. Fantův návrh byl po přepracování na základě připomínek ředitelství přijat roku 1900. Ze zachované dokumentace vyplývá, že ani přepracovaný návrh (varianta č. IV) nebyl definitivním podkladem pro realizaci a že především v částech budovaných později provedl Fanta oproti projektům někdy i zásadní změny. Vzhledem k soutěžnímu plánu byla v roce 1900 měněna především střední část budovy a to na základě požadavků ředitelství c.k. Státních drah. Fantův projekt byl ve své IV. variantě dílem, stojícím na rozmezí historizujících slohů a secese. Původní soutěžní plán je koncipován ještě v duchu novorenesance a novobaroka. Podle IV. varianty byla stavěna severní část budovy (budova A a B), **křídla stavěná později v pořadí E, D a C**. Celý vývoj projektu se nese v duchu postupně stále sílícího příklonu k secesi, který probíhá ovšem nejpatrněji právě jen na rovině dekorativního řešení prostorů a ploch stěn. Relativně dlouhá doba výstavby budovy vlastně nepřímou přispěla k tomu, že dnešní architektura podává nesmírně cenné historické svědectví o povaze Fantova názorového vývoje od novorenesance k secesi a zároveň jej ukazuje jako tvůrce nesmírně citlivého, který **přes všechny proměny v kompozici prostorů a dekoru, dokáže uchovat kompoziční jednotnost obrovského architektonického celku**. Přestavba přijímací budovy probíhala za plného provozu nádraží. Proto vznikl objekt dlouhý po etapách, které odpovídají jednotlivým „budovám“ (A – E), z nichž se celek skládá a které byly již v projektu koncipovány tak, aby je bylo možno stavět a v době před dohotovením celku i užívat jako relativně samostatné objekty. **Celek vznikl v letech 1901-1909**.

Na místě vzniklém zbouráním jižní a střední části původní budovy započalo se 3. srpna 1903 se stavbou jižního křídla E a 9. května 1904 se stavbou spojovacího křídla D. Tato objekty již prováděla nová stavební firma stavitele Elhenického. Ta provedla posléze i výstavbu střední budovy C, ku které bylo přikročeno 8. března roku 1906 a která se protáhla až do roku 1906. Zbývající část původní budovy nádraží mohla být totiž zbourána tehdy, když byly dokončeny provozní místnosti v přízemí jižní části budovy D a budovy E. Jednotlivé budovy byly během stavby dokončovány a okamžitě uváděny do provozu, touto skutečností – vedenou právě s ohledem, aby během stavby nebyl narušen provoz nádraží.

V roce 1905 setkáváme se při výzdobě jižní budovy E s atelierem Čeňka Vosmíka. **Osmero alegorických figur měst ve výklencích stěny odjezdového vestibulu** znamená pokles umělecké kvality a dokonce návrat k překonanému slohovému názoru. Autory těchto soch byli L. Wurzel, J. Pekárek, J. Říha, A. Folkmann ad. Je jen málo detailů stavby, které vznikly bez podkladů z Fantovy ruky. Šamotové obložení stěn dodaly dle Fantových návrhů Teplická chamotárna, firma Bárta a Tichý, Rakovnická chamotárna a Vokovická firma Dietze. **Ornamentální štuky** prováděla – dle architektonických návrhů – firma Čapek, Rejnart, Kocourek a dále především dílny Josefa Nováka a Antonína Štrunce, vyjma některých dalších štukatérů, uvedených již výše. Dlažby velkých veřejných prostorů – dnes nezachované – provedl opět dle Fantových výkresů Luigi Toffolo. **Kamenické práce** odvedla firma Viška z Vinohrad, dodavatelem prací v žule byly především arcivévodské lomy na Konopišti a dále firma Jana Gabriela z Holešovic. Vybavení interiérů dodaly tyto firmy : **truhlářské práce** Baumgartel z Karlína a Růžička z Vinohrad, **zámečnické práce** firmy Sakač a Faltus a Koutník obojí z Karlína a firmy Bittner z Prahy a Šimůnek z Prahy; **parkety a vlískové podlahy** pokládaly firmy Skřivan a Heinitz a Holub, opět obojí z Prahy; **natěračské práce** prováděly firmy Wolf, Kučer, Franczyka, Schubert vesměs z Prahy. **Malbu kanceláří a bytů** provedli pracovníci firmy Vandas, **dekorativní malbu veřejných místností a reprezentačních salonků** pak František Fröhlich. **Elektrické osvětlení** celé budovy pak zavedly Pražské elektrické podniky, svítidla dodala firma Suda a Kotěšovec a výjimkou lustrů dvorních místností, které byly vyrobeny v Křižíkově závodě v Karlíně. **Hodiny** ve veřejných prostorách pocházejí – jak svědčí ještě

firemní nápisy na řadě z nich – od firmy Hainz. Kamna dodaly firmy brý Sattlerové a Rakovnická chamotárna, zařízení restaurační kuchyně je pak dílem pankrácké firmy Kaliba. **Sklenářské práce** v celém objektu si rozdělily firma Wolf a Štěrka a firma Michner. **Velká dekorativní okna** vysklená z katedrálního barevného skla však provedla dle návrhů Jos. Fanty a Jak. Obrovského firmy V. Vlasák. **Na výbavě reprezentačních místností se podíleli ještě jako dodavatelé nábytku – opět dle Fantových nákrešů** – firmy Röhra, Navrátil a Baumgartel; **ciselérské práce** provedl J. Anýž, **pozlacovačské** pak V. Píša. Vzorem pro stavbu pražské dvouhaly byla perónní hala ve Lvově. Dvouhala nádraží Františka Josefa překlenula značný počet kolejí, mezi nimiž jednotlivá nástupiště byla spojena podchody s přijímací budovou. **V podchody ústily do odjezdového a příjezdového vestibulu, vzhledem k předělení koridoru v budově D mezi těmito dvěma původně drobným prostorem úschovny zavazadel**, byl zcela oddělen proud příjíždějících cestujících od odjíždějících. Toto oddělení projevilo se záhy při provozu jako nevýhodné a **úpravou z roku 1909 (tedy z roku defin. dokončení nádraží) byl koridor budovy D protažen do dnešní délky a měněna dispozice prostor severně od vestibulu příjezdu.**

Následujících čtyřicet let až do dvouletkové úpravy prošla přijímací budova bez závažnějších změn. Vztýčení Wilsonova pomníku souviselo s přejmenováním nádraží, které bylo oficiálně přijato 27.6.1919 a vzhledem k němuž **byly v roce 1919 provedeny některé dílčí úpravy ve výzdobě nádražní budovy. Tyto úpravy sestávaly pouze z odstranění rakousko-uherských a habsburských emblémů a znaků, jakož i z odstranění iniciál“FJI“ a jejich nahrazení iniciálou „W“.** Všechny úpravy v roce 1919 provedl akad. sochař J. Pekárek za dohledu J. Fanty. Nejvýznamnějším z těchto zásahů bylo vztýčení sochy „Svoboda“ v oktogonálním salonku reprezentačních V souvislosti s budováním nového tunelu bylo přestavěno jižní zhlaví nádraží a při něm vztýčena dnešní patrová stavědlová věž, obojí v roce 1944. **Ze sklonku roku 1945 máme zprávy o restauraci reprezentačních místností. Restauraci obrazů tam prováděl akad. malíř František Hoffman.**

5

V roce 1947 zahajuje se největší úprava nádražní budovy, dvouletková přestavba. Byla vedena především snahou rozšířit počet prostor v rámci stávající budovy, která se po čtyřiceti letech provozu stala novým nárokům přece jenom těsnou. Projekt úprav byl zadán Technické stavební kanceláři ing. Pavla Moravce na Vinohradech a prvé plány jsou datovány rokem 1947. **Tyto týkají se především budovy D, kde bylo navrženo přestropení příjezdového vestibulu, jeho úprava - včetně nového obložení bočních stěn – zřízení úschovny zavazadel v prostoru mezaninu nad přestropenou dvoranou podeje zavazadel a zřízení nových kanceláří v úrovni I. patra nad přestropeným příjezdovým vestibulem.** Celý projekt je orientován čistě užitkově a neprezentuje žádné architektonické hodnoty. Oproti původnímu projektu nebyl nově získaný prostor nad přestropeným vestibulem příjezdu dělen do jednotlivých kanceláří, byla mu zachována původní klenba a celý slouží jako kulturní sál zaměstnanců nádraží. Tato změna v projektu vedla k zachování slohově hodnotných stěn a klenby.

Úpravy suterénu budovy B souvisely s druhou částí úprav nádražní budovy, jejíž těžiště leželo v prostoru čekárny I. a II. třídy v budově B. **Původní strop vysokého prostoru byl stržen a tato nově zastropena v úrovni podlaží 1. patra. Tuto myšlenku vyvrátila nálezková sonda do stropu nocležny (nález původního štukového stropu se zavěšeným stropem novým), provedená v rámci restaurátorského průzkumu: CÍLENÉ RESTAURÁTORSKÉ PRŮZKUMY, FANTOVA BUDOVA HLAVNÍHO NÁDRAŽÍ PRAHA – SEVERNÍ KŘÍDLO – INTERIÉR, WILSONOVA 300/8, PRAHA 2, Únor a listopad 2021, Martina Fořtíková a to v etapě zadané od DIGITRY ART TECHNOLOGIES s.r.o.**

Tento nález dále uvádí Akant History s.r.o. nepravdivě jako svůj nález.

V roce 1960 byla zřízena nová úschovna zavazadel v prostoru někdejších dámských záchodků v budově B a tyto byly přemístěny na dno jižního světlíku budovy a s koridorem spojeny nově zbudovaným schodištěm. **V roce 1961 došlo k některým úpravám ve vedlejších prostorech reprezentačních místností (viz. nová dispozice záchodů a úprava přípravní), z vlastních reprezentačních místností byl upravován podstatněji pouze tzv. vládní salonek, kde byly stěny nově obloženy dřevem. Odstraněna byla některá dekorativní**

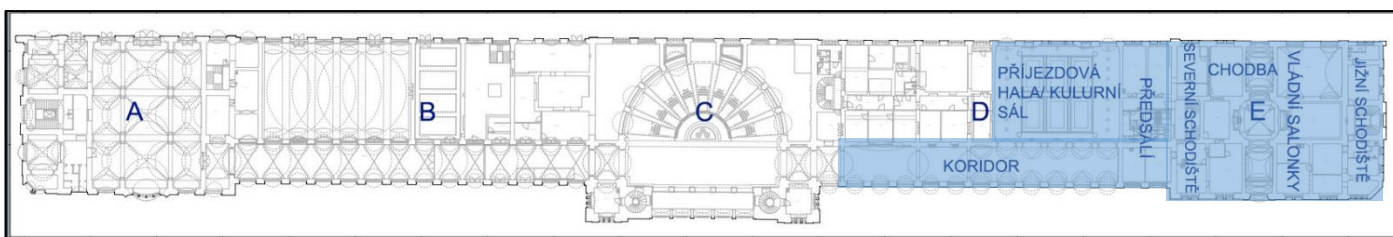
pole – především na pasech oddělujících obě předsíně od oktogonálního salonku do tzv. vládního salonku a prostory nově vymalovány. Rokem 1963 je datována menší úprava bytové jednotky v jihozápadním nároží III. patra budovy A (zřízení koupelny). V roce 1964 byl přestropen světlík při jižním konci budovy D v sousedství provozního schodiště budovy E. V letech 1966-67 zřízeny záchody a sprchy v mezaninu budovy D v místech přestropeného světlíku a v roce 1968 adaptovány záchody v přízemí, určené pro zaměstnance dopravní kanceláře. V letech 1972–1979 byla zrušena původní schodiště vedoucí do původních podchodů v části C a D v odjezdové a příjezdové hale.

3. SOUČASNÝ STAV

V současné době prochází severní část budovy značená A a B celkovou rekonstrukcí. Středová část budovy C je rekonstruovaná se zavádějící barevností a nekvalitní materiálovou nápodobou (laciná nápodoba pokovení reliéfních prvků, nesprávné barevné tóny a materiál provedení – zřejmě barva s vysokým podílem běloby, která budí tupý dojem).

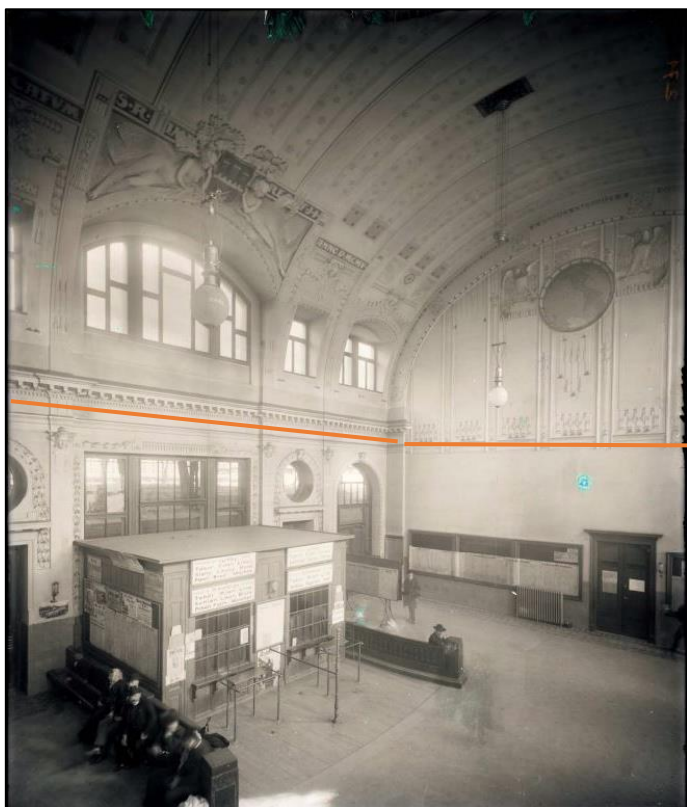
Dotčená část budovy D a E je v současnosti v plném provozu. Bývalá příjezdová hala je přestropená a její vrchní část, sloužící jako kulturní sál, je hojně využívána ke konferencím a přednáškám. Vzniklé předsálí v patře je tedy využíváno jako toalety a šatna. Jižní věž slouží jako kancelářské prostory. Vládní salonky v provozu na objednávku.

Půdorys budovy se zakreslením dotčených místností (schéma nerespektuje jednotlivá patra):

- **Bývalá PŘÍJEZDOVÁ HALA D185 je v současné době přestropena na KULTURNÍ SÁL v patře. Původně tvořila sál podobný Velkému sálu B 117.** Prostor na obdélném půdorysu, zaklenutý valenou stlačenou klenbou, orientovanou vrcholnicí klenby souběžně s podélnou osou nádraží (S-J). Plocha místnosti je členěná původní reliéfní výzdobou (**Kulturní sál**). Jedná se o vegetabilní a antropomorfní prvky, erby města. Keramická dlažba je zřejmě z části původní nebo kopíruje nátěrem původní členění. Původní jsou také lavice z umělého mramoru na zděné konstrukci u vstupu do suterénu. Kovové zábradlí spojující lavice pochází z let 1972-79, kdy byly vchody zrušeny. **Současná barevnost ani plochy pokovení neodpovídají starším nálezům. Recentní barevnost spodní části Příjezdové haly (I.NP) mnohem více odpovídá nálezům na starších vrstvách (pojednání v odstínech země zelené české – vegetabilní i antropomorfní motivy s pokovením).**

Reliéfní výzdoba na S/J stěnách v přízemí je nedochovaná, ale ji možné je dle dobových snímků úspěšně rekonstruovat. Hodiny nad vstupem do bývalého podchodu jsou dochované.

Dobové snímky Příjezdové haly a Velkého sálu B 117 (restaurace). Přestropení haly část nad linkou je nyní Kulturní sál

7

Snímek již přestropené Příjezdové haly s ještě funkčním schodištěm k nástupišti s výraznou barevností (zřejmě nálezy červené barevnosti ploch, které lze tudíž datovat cca k opravám z 60.let minulého století)

- **KORIDOR D 163** je obdélná místnost s klenbami lunetových výsečí, která spojuje část C s Příjezdovou halou. Část blíže ke středu C byla přestavěna není klenutá lunetovými výsečemi. Oproti **koridoru B 103** nejsou na náběžích kleneb ženské maskarony (pouze v části Příjezdové haly), které nahrazují reliéfy vegetabilních motivů (vavříny) s pokovenými plody. V celé místnosti je viditelné poškození vzniklé dlouhodobým působením zatékající na západní straně u oken do ulice. Některé reliéfy jsou lokálně dožilé, zalité v modelaci druhotnými nátěry. Pokovení je lokálně nahrazeno slepým bronzem. Viditelné jsou také četné praskliny a hojné povrchové nečistoty. Keramická dlažba a obklady v soklové části jsou zřejmě z části původní. Recentní barevnost mnohem více odpovídá nálezům než barevnost v ostatních interiérech (**dominantní zem zelená česká s pokovením detailů, shodně s přízemní částí Příjezdové haly**)

Koridor B 103 na dobovém snímku, jehož analogií je s odchylkami koridor v části D

- **VLÁDNÍ SALONKY** jsou veřejně nepřístupné reprezentativní prostory v jižním přízemí budovy E. Tvořené jsou **předsálím (předsíní) E 145 s oktogonálním sálem** ve středu, **Přijímacím salonkem E 146** a **Vládním salonkem E 150**. Prostory jsou pečlivě udržované s bohatou výzdobou. Všechny interiéry jsou na klenbách a stěnách zdobené opakujícím se motivem reliéfní vegetabilní a antropomorfní výzdoby s lokálním pokovením (tvarově shodné s Příjezdovou halou a koridorem) a velmi kvalitní dřevěné prvky dveří a oken. **Předsálí** (dvě shodné místnosti se vchodem na ose skrz budovu) jsou shodně bohatě zdobené reliéfní výzdobou vegetabilních motivů (vavříny), mosazné lustry, doplňky mříží a mřížek jsou velmi kvalitně zpracované. **Oktagonální sál** je v polích mezi klenebním pasem zdobený alegorickou figurální nástěnnou malbou doplněnou pokovením latinských nápisů. Technikou zřejmě vápenné secco. Prostora vrcholí vitrajovým stropem světlíku, který je plně rekonstruován. Zde se nachází socha Svobody od Josefa Pekárka. Tyto prostory jsou dlážděné shodnými keramickými dlaždicemi a obklady, které se nacházejí také v Příjezdové hale. **Přijímací salonek** je nejreprezentativnější místností, bohatě zdobený kvalitně řezbovanými obklady stěn se začleněnými zrcadly a bohatými supraportami s lokálním pokovením. Nad nimi jsou na stěnách velkoformátové olejomalby na plátně s motivy pražských vedut. Autory jsou Viktor Stretti (Staroměstské náměstí s chrámem p. Marie před Týnem a Malostranské náměstí s chrámem sv. Mikuláše) a Václav Jansa (Vyšehrad, Karlštej a Hradčana). Interiér doplňují bohaté mosazné prvky (mřížky, kryty topných těles a lustry (včetně klik dveří)). Podlaha místnosti je parketová, recentně zakrytá zátěžovým kobercem. **Vládní salonek** je oproti ostatním místnostem méně zdobený – dominantní jsou pouze vavřínové štukové reliéfy a putti ve fabionech. Místnost zřejmě prošla razantní úpravou v dobách komunismu – soc. real. reliéf nadedveřního světlíku, vybavení interiéru a mříže topných těles. Podlaha je z OSB desek překrytá zátěžovým kobercem.

Poslední známé restaurování 2013

- **PŘEDSÁLÍ A CHODBA** ve III. NP jsou bez štukové výzdoby, s černobílou teracovou podlahou lemovanou kamínky. Předsálí je na stěně ke schodišti členěné dvěma klenebními oblouky. Strop je zřejmě nepůvodní a může nad ním být původní. Chodba je čistá, s jednotlivými původními dvojkřídlými kazetovými dveřmi do jednotlivých kanceláří.
- **SEVERNÍ SCHODIŠTĚ JIŽNÍ VĚŽE** je označováno jako provozní, přesto je vybaveno původním, zdobným kovovým zábradlím a nikami ve stěnách schodišťových ramen s parapetními deskami z umělého mramoru – někde částečně zakrytými hnědým nátěrem. Stupnice schodiště jsou žulové, pemrlované, podesty teracové.
- **JIŽNÍ SCHODIŠTĚ JIŽNÍ VĚŽE** je označováno jako provozní, přesto je vybaveno původním, zdobným kovovým zábradlím. Stupnice schodiště jsou žulové, pemrlované, podesty teracové. Na vnitřních stěnách schodišťových podest jsou dřevěné dveřní stěny s druhotnými kovovými mřížemi. Jejich skleněné výplně nejsou průvodní a jsou doplňované v různých časových obdobích. Okenní výplně stěn pláště jsou virtrajové, dveře ve většině původní dvoukřídlé, kazetové. Instalace výtahu byla provedená velmi necitlivě a poničila původní, vysoce umělecky i historicky hodnotné zábradlí. V I.NP při vstupu je teracová podlaha doplněná středovým motivem stylizovaného květu. Stěny jsou hladké.

Charakteristická poškození

Lokálně jsou nejvíce viditelné poškození vzniklé dlouhodobým působením zatékající vody (Přijímací salonek, Kulturní sál, Koridor). Některé štukové a sádrové reliéfy jsou lokálně dožilé, zalité v modelaci druhotnými nátěry, povrchové vrstvy nátěrů jsou místy nesoudržné, některé vysprávký tvarově nevhodné. Za určitý druh poškození je možné považovat i mladší vrstvy latexové barvy. Viditelné jsou četné praskliny a hojné povrchové nečistoty, lokálně druhotné syntetické nátěry. Mechanická poškození kamenných prvků, keramických dlaždic a obkladů, umělého mramoru – hlavně lavice Příjezdové haly I.NP i teracových podlah. Kvalitní pokovení plátkovým zlatem je místy nahrazeno lacinější náhražkou bronzu, metalu. Barevnost většiny prostor je nevhodná – I.NP Příjezdové haly a koridoru celkem odpovídá nálezům. Dřevěné prvky – zejména dvojkřídlé kazetové dveře kanceláří a bytů, dřevěných dveřních stěn jižního schodiště, madel zábradlí a nárožníků jsou opatřeny nevhodnými barevnými nátěry. V celkem dobrém stavu jsou dochované hodiny v bývalé Příjezdové hale.

9

4. ZÁMĚR RESTAURÁČNÍHO PRŮZKUMU

Restauráční průzkum je jedním z mnoha podkladů pro plánovanou rekonstrukci interiéru. Mapuje rozsah a stav dochované historicky a umělecky hodnotné výzdoby a podoby všech materiálových částí. Cílem je zjištění, zda jsou dochovány dostatečné informace vedoucí k důstojné prezentaci nálezů – jejich restaurování a rekonstrukce v nedochovaných místech, prezentace původní barevnosti.

5. METODY PROVEDENÍ PRŮZKUMU

I. Metody průzkumu - invazivní (destruktivní) - stratigrafické sondy do barevných vrstev

II. Opticko-empirická metoda (nedestruktivní) – fotodokumentace

Jednotlivé sondy byly prováděny destruktivní metodou mechanického odkrývání starších barevných vrstev a to restauráčním kladívkem a skalpelem. Značené byly reprezentativní sondy ze souborů sond. Hodnocen byl rozsah a stav dochovaných nálezů. Provedeny byly sondy stratigrafické, odkryvné a hloubkové. Stratigrafické sondy mapují jednotlivé výrazné historické podoby výzdoby interiéru.

Dohledávána byla nejstarší dochovaná podoba výzdoby interiérů a to cíleně podle dochovaných dobových snímků. Barevné vrstvy u plastických prvků byly sondovány především v hloubkách reliéfů, kde bývá barevnost dochována nejčastěji. Pozornost byla věnována plastickému členění ploch a povrchovým úpravám jednotlivých dekorů a materiálů.

Průzkum byl prováděn ze žebříku a pojezdného lešení.

Hlavní nádraží Praha – Jižní část

Wilsonova 300/8, Praha 2
Interiér – kov, kámen, dřevo

S 1

Říjen 2021

Jednotlivé soubory sond byly značeny pomocí papírových štítků s číslováním provedených sond v rámci místnosti (dle druhu kov,...)

6. VYHODNOCENÍ NÁLEZŮ

- **BAREVNOST A RELIÉFNÍ VÝZDOBA, POKOVENÍ** (Příjezdová hala/Kulturní sál a předsálí, Vládní salonky, Koridor, schodiště a chodby):

Prostory bývalé PŘÍJEZDOVÉ HALY/KULTURNÍHO SÁLU A VLÁDNÍCH SALONKŮ, vykazují na nejstarších vrstvách shodné nálezy barevného pojednání. Souhrnně je možné konstatovat, že výzdoba Koridoru a bývalé příjezdové haly je podobná Koridoru a Velkému sálu v části B. Povrch štuků se sádrovou vrstvou (i v plochách) byl napuštěn zřejmě fermeží. Nejstarší barevná výzdoba byla zřejmě před první opravou výrazně mechanicky redukována.

První nejstarší dochovaná barevná vrstva pojednává plochy místností ve světle okrovém odstínu s odlišením tmavšího odstínu na štukových rámech. Štuková výzdoba je na pozadí v barevnosti zlatého okru nebo Země zelené české s vegetabilními, antropomorfními i zoomorfními motivy v hlínkové barevnosti Země zelené. Ve Vládních saloncích je štuková výzdoba pozadí vegetabilních a antropomorfních motivů (vavřínových listů, putti) na modrém pozadí (předsálí, barevnost odpovídá modrým obkladům pod mosaznými mřížkami) a v Přijímacím salonku na tmavě červeném pozadí.

Veškeré plody vegetabilních motivů a ozdoby maskaronů jsou pokovené (plátkové zlato, později nahrazeno kovem a bronzem). Zlacených prvků je mnohem více, než je v současnosti prezentováno (viz Příloha, Fotodokumentace).

Šablonová výzdoba zachycená na dobových snímcích na klenbě Příjezdové haly (shodná s výzdobu Velkého sálu B 117) a v Otogonálním sálu nebyla při průzkumu nalezena. **V místnosti sloužící jako předsíň WC Vládních salonků byly nalezeny fragmenty šablonových maleb – je nutné důkladnější cílené sondování před zahájením prací.**

Celkové schéma

0 - jádrová omítková vrstva vápenná

1 - **sádrová vrstva**, hladce kletovaná, cca 3 cm silná, provedená v ploše stěn, klenby a na reliéfních prvcích. (viz dochovaný dobový snímek a fotodokumentace). Sádrová vrstva byla opatřena zřejmě šelakovým nebo fermežovým nátěrem.

2 - **první nejstarší dochovaná barevná vrstva**: v ploše klenby (vpadlá pole) zřejmě okr zlatý, charakter barevné vrstvy je hlínkový

3 - **fermežová špérka – bílá** barevná vrstva plošně – zřejmě první rozsáhlá oprava (první barevná vrstva mechanicky redukována)

4 - monochromní hlínkový nátěr světle okrové barevnosti

5 – barevná vrstva

6 - monochromní fermežový nebo latexový nátěr okrové barevnosti – **s geometrickým dekorem v barevnosti provedená v dobovém komerčním materiálu** (fermežový základ?, shodné s výzdobou J stěny Velkého sálu B 117 severní části budovy) **ve štukovém kruhu J stěny Kulturního sálu (na nejstarší vrstvě dle dobového snímku mapa světadílů – nalezeny fragmenty této barevné vrstvy se zlacením – viz Příloha, Fotodokumentace)**

7 - monochromní růžový nátěr

8 - monochromní žlutý hlínkový nátěr

9 - recentní barevná vrstva provedená v hlínkovém nátěru

JIŽNÍ A SEVERNÍ SCHODIŠTĚ JIŽNÍ VĚŽE, PŘEDSÁLÍ A CHODBA jsou provedené v hladkém štku s monochromní hlinkovou barevnou vrstvou v odstínu Země zelené české s linkováním barevnosti zlatého okru ve vrchní části stěn na nejstarší dochované vrstvě. Pásky lemující klenby předsálí, která byla směrem do chodby druhotně zazděná jsou doplňkově v barevnosti světle fialové, stejně jako soklová část. Na mladších vrstvách jsou pak monochromní odstíny bílé barevnosti s nečitelným jednoduchým šablonovým dekorem v modré barevnosti, dále následuje růžová monochromní hlinková barevnost a několik mladších barevných vrstev s fragmenty nečitelných šablonových maleb v soklové části (jižní schodiště).

Na obou schodištích byly v „otisku“ po úklidu nalezeny profily nade dveřních nástavců (supraport).

Okopové části stěn jsou obloženy zřejmě původními červenohnědými keramickými obklady se kterými koresponduje nejstarší nalezený barevný nátěr boků schodnic (může pocházet ze stejné doby opravy).

• **„KAMENNÉ“ PRVKY** (žulové schodiště, teraco, umělý mramor, sádrová socha, kamenný nápis, soc.reliéf)

Žulová schodiště jsou v dobrém stavu, poškozená lokálně spíše mechanicky. Boční strany schodnic jsou na několika vrstvách opatřené monochromním nátěrem. Na mladších vrstvách syntetického charakteru. Syntetická žlutá barva je požitá jako bezpečnostní prvek.

Lité **teraco** schodišťových podest a na podlahách chodeb se zdobnou bordurou v barevnosti černo-šedo-bílé se zdobným centrálním motivem u jižního vchodu do budovy (černo-šedo-bílo-červená barevnost) je poškozené lokálně druhotnými cementovými vysprávkami, trhlinami a mechanickým opotřebením. Zajímavostí je nápodoba teraca – zřejmě malovaná na dřevotřískových deskách – na podlaze chodby přízemí z bývalé Příjezdové haly do severní části jižní věže.

Umělý červeno hnědý mramor (nebo spíše syntetické teraco) je použitý na parapetech nik ve stěnách severního schodiště. Některé parapety jsou druhotně opatřené hnědým, zřejmě akrylovým nátěrem. **Lavice v bývalé Příjezdové hale**, které jsou umístěné po stranách bývalého vstupu do podchodu, jsou z umělého červeného mramoru, který je nanesený na štukové vrstvě s cihlovou konstrukcí. Lokálně jsou lavic výrazně mechanicky poškozené, obnažené je ve spodních částech i cihlová matrice. Silná je také vrstva povrchového mastného depositu.

Sádrová Socha svobody, umístěná na mramorovém podstavci v Oktogonálním sálu Vládních salonků, je opatřena barevnou vrstvou s voskováním, která imituje bronz. Tato vrstva je místy narušená.

Nápis sekaný do kamene v náběžích klenutí bývalého vstupu do podchodu k nástupišťům je v dobré fyzické kondici, nese pouze četné mastné a sazné deposity.

Reliéf s motivem okřídleného železničního kola a pěticí pou hvězdou na vlajkách, umístěný bývalým nade dveřním světlíkem vstupu do Vládního salonku, je zřejmě sádrový. Je v dokonalém stavu dochování bez jakýchkoli poškození. Bez polychromie a zlacení.

• **DŘEVĚNÉ PRVKY** (výzdoba vládních salonků, bývalé kasy, dveře, dřevěné stěny schodiště, nárožníky, madla zábradlí)

Zdobné, hojně řezbované obložení soklových částí Příjímacího salonku: dřevěné ostění je vyrobeno z dubového masivu. Jednotlivé kazety zdobených výplní jsou vloženy do rámu z masivního dubového dřeva s jednoduchými lištami. Výplně jsou v horní a boční části zdobeny jemnou řezbou vavřínového listu. Jemné siluety lístků a plodů jsou zvýrazněny zlacením. V horní části ostění je latinský nápis na zlaceném pozadí. Hlavní dvoukřídlové dveře jsou z vnitřní strany zdobeny supraportou se znakem Hlavního města Prahy. **Povrch je barevně upraven mořením na střední dub a zaleštěn šelakovou politurou.** V prostoru **Vládního salonku** se dochovaly původní jen hlavní vstupní jednokřídlové dveře, masivní kruhový stůl, části ostění kolem dveří, nika s věšáky, úprava bočních dveří a nízké ostění pochází z mladší novodobé úpravy. Nahrazení nebo úprava těchto dílů bude konzultována se zástupcem investora a NPU. Obložení soklové části Vládního salonku je nepůvodní. **Bývalé kasy** v Příjezdové hale jsou již po dokončené opravě, bohužel odstín provedeného fládru neodpovídá původnímu odstínu. Bude třeba provést po konzultaci s investorem a NPU, nový fládr, který bude respektovat původní barevnost a kresbu let, podle dochovaných vzorků na jiných fládrovaných dveřích.

Lokální poškození se dají shrnout jako praskliny ve spodních částech dveří nebo lehce „rozpohybované“ skladby jednotlivých řezbovaných dílů. Místy je místo zlacení použitý bronz. Okna a dveře jsou původní, udržovaná. **Dveře a dřevěné stěny, nárožníky a madla schodišť a chodeb** jsou z velké většiny dochované,

opatřené různými mladšími vrstvami. Dveře a dřevěné stěny a nárožníky byly původně prezentované s lakovanou dřevěnou strukturou. Následuje výrazný tmavý fládr, bílý nátěr, světlý méně kvalitní fládr, okrová vrstva, barevná vrstva v odstínu Země zelené české a recentní tmavě hnědý akrylový nátěr. Madla zábradlí nesou stopy po třech barevných úpravách syntetickými nátěry v odstínech červené, bílé, modré a tmavě hnědé barevnosti.

- **NÁSTĚNNÁ MALBA** (Oktogonální sál)

Alegorické výjevy v polích mezi klenebními pasy a zdobným fabionem Oktogonálního sálu je provedená zřejmě technikou secco na hrubozrnější, lehce uhlazené vápenné omítkové vrstvě. Čtyři figurální výjevy jsou doplněné latinskými nápisy na zlaceném pozadí. Drobné zlacení je součástí plochy maleb. Malby nesou stopy po jedné výrazné opravě (lokální nevhodné barevné retuše a nápodoba zlacení pigmentem). Barevná vrstva je v dobré kondici, nesprašuje ani nekrakeluje. Vlasové trhliny jsou zanesené mastnými nečistotami. **Nad malbou jsou viditelné stopy po snaze zpevnit stěnu dřevěnými špalíky ve statických trhlinách.**

- **MALBY NA PLÁTNĚ** (přijímací salonek)

Velkoplošné olejové malby na plátně s vedutami Prahy jsou v celkem dobrém stavu, nesou stopy po retuších z mladších oprav, viditelné je místy lokální mechanické poškození barevné vrstvy a zažloutnutí povrchového laku. Plátna na J/S stěnách jsou členěná do tří polí.

- **„KOVOVÉ“ PRVKY (mosazné prvky Vládních salonků, svítidla vládních salonků, zábradlí)**

Mosazné prvky Vládních salonků: **Kliky a štíty** jsou kompletní a mechanismy zámků funkční. Kliky a štíty jsou odlity z mosazi. Povrch je ztmavlý oxidací. **Kryty topení** je kombinace mosazné konstrukce a výplně z tepaného plechu. V horní části jsou uchyceny pomocí dvojice vrutů do dřevěného ostění, které tvoří otočný čep, díky kterému je možné kryty otočit ve vodorovné poloze a umožnit tak čištění radiátorů nebo jejich obsluhu. Všechny konstrukční spoje jsou šroubované. **Lustr** je čtvercového tvaru, zavěšený pomocí čtveřice mosazných trubkových závěsů u stropu zakončené ozdobnou plechovou rozetou. Další lustry Oktogonálního salonku jsou zavěšeny na středové tyči obložené mosaznými profily. Na středovou tyč je uchycen vodorovně uložený kruhově stočený mosazný jekl, na kterém jsou osazena jednotlivá osvětlovací tělesa se stínítky ve tvaru bílých koulí. Konstrukce lustrů je vícedílná, montovaná a osvětlení je řešeno pomocí žárovek, nepřímé. **Dveře** jsou osazeny klikou a dvěma štíty a zámkem. Součástí dveří je i trojice mosazných závěsů. Klika a štíty jsou odlity z mosazi. Povrch je ztmavlý oxidací. Ve spodní části křídel dveří jsou osazeny mosazné krycí lišty. V současné době dva ks lišty chybí. Dveře jsou osazeny i mosazným protiplechem zámku. **Tepané mosazné rámy osazené** pomocí vrutů na plochy s modrou dlažbou jsou osazené na stěně Oktogonálního salonku. Povrch mosazi je zanesený různými depozity. **Trubkové zábradlí** z mosazi u východu do ulice Wilsonova. Povrch mosazi je ztmavlý a kotvení do stěn je uvolněné. Zábradlí vpravo je zdeformované. **Kryty topných těles v podlaze** jsou z železné mřížové nýtované konstrukce doplněné mosaznými prvky. Mřížová konstrukce je vyrobena z železných pásnic postavených na výšku. Rám konstrukce je orámován mosazí obaleným železným úhelníkem, který je ke konstrukci přinýtován. Povrch železa je celoplošně zkorodován, mosazné prvky jsou ztmavlé. Mosazný obal železných úhelníků je v rozích poškozený.

Mladší, kované zábradlí v bývalé Příjezdové hale je nýtované. Výplně a rám jsou tvořeny kovanou pasovinou obdélníkového průřezu madlo 20/20mm výplň 20/10mm. V současné povrch zábradlí natře n silnou vrstvou nátěrů. **Dle provedeného průzkumu jsou nátěry vrstveny takto: 1) Kov, 2) základ – zřejmě minium, 3) malachitový nátěr, 4) poslední vrstva červená barva.** Nýtované spoje jsou uvolněné a na některých místech jsou viditelné neodborně provedené opravy.

Původní zábradlí severního schodiště jižní věže. Zábradlí schodiště je kované nýtované. Ke stupňům schodiště je připevněno na pevno. Součástí kované konstrukce je i **dřevěné madlo**. Na protilehlé stěně je umístěno samostatné dřevěné madlo uchycené na kovaných konzolkách. 9ks původních 5ks novodobých.

Byl proveden průzkum nátěrových vrstev zábradlí severního schodiště : 1) Kov, 2) koroze železa, 3) černý nátěr, 4) šedý nátěr (místy viditelné stopy po pokovení kuliček na nejstarší vrstvě)

Zábradlí jižního schodiště: Kov, 2) základní nátěr, 3) zelený nátěr, 4) pokovení zlaté, bronzový nátěr na něm, 5) černý nátěr, 6) zelený nátěr, 7) šedý nátěr. Zábradlí obou schodišť jižní věže je velmi kvalitně výtvarně pojednáno. Poškozeno bylo hlavně zábradlí jižní a to necitlivým vsazením výtahu. Jednotlivé vegetabilní motivy jsou olámané, místy zcela chybí. V prostoru šachty výtahu jsou navíc patrné mechanické deformace výplní pro uvolnění místa pro osazení výtahové šachty. **Nejstarší barevná vrstva je v odstínu Země zelené České s pokovením kulatých částí. Zábradlí jižního schodiště bylo zřejmě v minulosti razantněji opraveno – zbaveno nejstarších barevných vrstev.**

Zábradlí v Příjezdové hale je mladší, s odlišnou barevností na nejstarší vrstvě (viz Příloha, Fotodokumentace). **Mosazné prvky** (kliky se štítky, zdobné mříže a mřížky převážně ve Vládních saloncích, svítidla) jsou v uspokojivém stavu s lokálními opravami. **Mosazná mřížka vzduchotechniky WC Vládních salonků** kryjící ventilační žaluzie ovládané pákovým mechanismem s řetízkovým ovládáním a mosaznou konzolí pro zaháknutí oka řetízku v poloze pro otevření žaluzií je převrstvená nátěrovými vrstvami stěn. Všechny díly krom lamel žaluzií jsou mosazné, v dnešní době nevhodně natřené malířskou barvou.

- **PODLAHY A OBKLADY** (keramické dlažby a obklady stěn, parkety)

Keramické dlažby v Koridoru, bývalé Příjezdové hale a Vládních saloncích, stejně jako obklady soklových částí stěn jsou místy nahrazené novým materiálem a četnými cementovými výprávkami s nátěrem imitujícím barevné členění. Patří k nim také keramické červenohnědé obklady okopových částí stěn schodišť. V rámci prostor se opakují keramické obklady soklových částí, které jsou také pod mosaznými mřížkami dekorů Oktogonálního sálu. **Parkety** jsou na podlaze Přijímacího vládního salonku pod zátěžovým kobercem a na podlaze přestropené Příjezdové haly/ Kulturního salonku.

- **SKLENĚNÉ PRVKY** (výplně dveřních stěn, Oktogonální sál - zasklený strop do světlíku)

Skleněné výplně dveřních stěn jsou značně nesourodé, některé jsou zaslepené druhotnými nátěry – žádná není zřejmě původní. Strop Oktogonálního sálu je kompletně rekonstruovaný v dobrém stavu, stejně jako skleněné části stropních svítidel.

7. RESTAURÁČSKÉ ZÁMĚRY A DOPORUČENÉ MATERIÁLY

Na základě provedených orientačních materiálových průzkumů, jsou navržen následující postupy. Jednotlivé body se mohou prolínat, nebo dle potřeby měnit.

Před samotným započítáním prací je nutné provést dílčí rozšířené restaurátorské průzkumy, které upřesní nálezy orientačních restaurátorských průzkumů.

Veškeré kroky budou vzorkovány a konzultovány se zástupci NPÚ.

• BAREVNOST A RELIÉFNÍ VÝZDOBA, POKOVENÍ

(příjezdová hala/kulturní sál a předsálí, vládní salonky, koridor, schodiště a chodby)

- **Cílený stratigrafický průzkum k dohledání šablonových maleb na klenbě a štukovém medailonu (mapa světa, nalezeny fragmenty barevnosti se zlacením – viz Příloha, Fotodokumentace) Příjezdové haly dle historického snímku.** Stratigrafický průzkum zaměřený na klenby předsíní Vládních salonků (možnost nálezů šablonových maleb).
- **Lokální redukce mladších, nesoudržných a neprodyšných nátěrů.** Na základě provedených zkoušek je nutné zvolit optimální metodu redukce fermežových nátěrů měkčení (hydroxid sodný, hydroxid draselný v Lovose). Po sejmutí těchto vrstev je možné snímkování v UV luminiscenci pro doplnění cíleného rest. průzkumu
- **Šetrná lokální mechanická redukce dožilých částí reliéfů,** které není možné konsolidovat, nebo druhotných esteticky nevyhovujících vysprávek. Nahrazení novými odlitky nebo lokálním tmelením v duchu původního reliéfu. **Lokální plastické retuše trhlin a remodelace štukových a sádrových reliéfů** (kombinace) odpovídající materiálově (použití sádrových stěrek na povrchy štuků, štuky vyspravovat vápenným štukem – např. maltové směsi Vapo, Premix s nízkým obsahem cementu)
- Lokální vysprávky defektů (sádra), ošetření separační/konsolidační vrstvou (šelak, fermež apod.)
- **Rekonstrukce štukové výzdoby Příjezdové haly dle dobových snímků** (štuk, sádra), římsy tažené na místě, ostatní motivy modelované a odlévané v ateliéru, osazené na nerezové čepy
- **Rekonstrukce původní barevnosti monochromních ploch a štuků** nejlépe v hlinkové podobě (Herbol)
- **Rekonstrukce dekorativní výzdoby klenby Příjezdové haly, malby světadílů na jižní stěně, popřípadě šablonových maleb na klenbách předsíní Vládních salonků**
- **Pokovení všech prvků dle nálezů a to nejlépe kvalitním materiálem, který neoxiduje** (plátkové ryzí zlato, klasický postup: separace povrchu šelakem, vrstva Ripolinu, 12h Mixtion s přídavkem olejové barvy, plátkové zlato). Provádět v posledním kroku v bezprašném prostředí
- **Vypracování restaurátorské zprávy s průběžnou fotodokumentací, zakreslením jednotlivých postupů a dokumentací použitých materiálů**

• „KAMENNÉ“ PRVKY

Žulová schodiště

- **Na základě provedených zkoušek stanovit optimální metodu čištění povrchu** (pára, detergent), redukce syntetických nátěrů schodnic (hydroxid sodný, hydroxid draselný v Lovose, komerční odstarňovače nátěrů např. Keim)
- **Lokální mechanické redukce druhotných esteticky nebo materiálově nevhodných vysprávek a jejich nahrazení umělým kamenem napodobujícím svou strukturou a charakterem původní materiál a jeho povrchovou úpravu**
- **Lokální retuše minerálními pigmenty v silikátovém pojítku** (organokřemičitanové programy Remmers, Aqua Bárta apod.)
- **Rekonstrukce barevného nátěru na bočnice schodnic** (minerální pigmenty v akrylovém pojivu restaurátorské kvality (Primal SFO 16)
- **Vypracování restaurátorské zprávy s průběžnou fotodokumentací, zakreslením jednotlivých postupů a dokumentací použitých materiálů**

Teraco

Podlahy schodišťových podest a chodby věže

- Na základě provedených zkoušek stanovit optimální metodu čištění povrchu (pára, detergent)
- Lokální mechanické redukce druhotných esteticky nebo materiálově nevhodných vysprávek a jejich nahrazení teracem napodobujícím svou strukturou a charakterem původní materiál a jeho povrchovou úpravu
- Lokální retuše minerálními pigmenty v silikátovém pojítku (organokřemičitanové programy Remmers, Aqua Bárta apod)
- Vypracování restaurátorské zprávy s průběžnou fotodokumentací, zakreslením jednotlivých postupů a dokumentací použitých materiálů

Umělý mramor

Lavice Příjezdové haly, parapety schodišťových nik

- Na základě provedených zkoušek stanovit optimální metodu čištění povrchu (pára, detergent)
- Lokální mechanické redukce druhotných esteticky nebo materiálově nevhodných vysprávek
- Konsolidace dožilých štukových materiálů organokřemičitanovým prostředkem pro alkalické materiály (Porosil ZTS apod)
- Lokální vysprávkování zděné konstrukce laviček (vápenná malta Vapo, Premix)
- Vyspravení defektů umělým mramorem a teracem napodobujícím svou strukturou a charakterem původní materiál a jeho povrchovou úpravu
- Lokální retuše minerálními pigmenty v akrylovém pojítku (Primal SFO 16)
- Vypracování restaurátorské zprávy s průběžnou fotodokumentací, zakreslením jednotlivých postupů a dokumentací použitých materiálů

15

Sádrová socha

- Lokální vysprávkování sádrovou stěrkou, sokl umělým mramorem
- Lokální retuše minerálními pigmenty v akrylovém pojítku (Primal SFO 16)
- Konzervace povrchu emulzí běleného včelího vosku
- Vypracování restaurátorské zprávy s průběžnou fotodokumentací, zakreslením jednotlivých postupů a dokumentací použitých materiálů

Kamenný nápis v náběhu klenby bývalého podchodu

- Na základě provedených zkoušek stanovit optimální metodu čištění povrchu (pára, detergent)
- Lokální retuše minerálními pigmenty v akrylovém pojítku (Primal SFO 16)
- Možná povrchová úprava chránící kámen před pronikáním mastných nečistot do struktury
- Vypracování restaurátorské zprávy s průběžnou fotodokumentací, zakreslením jednotlivých postupů a dokumentací použitých materiálů

Sádrový soc. reliéf

- Šetrné odstranění prachových depozitů bezdotykovou metodou
- Případná šetrná demontáž a osazení na novém místě – vysprávkování po kotvení umělým kamenem
- Dokumentace zásahu

DŘEVĚNÉ PRVKY - Zpracoval: Petr Bezchleba, MK 3157/2000

Přijímací salonek, Vládní salonek

- Ostění bude **demontováno** a odvezeno na dílnu
- **Současná povrchová úprava bude ponechána a bude provedeno její vyčištění**
- **Nepohledové strany budou ošetřeny ochranným nátěrem proti dřevokazným škůdcům**
- Bude provedeno **lokální tmelení, větší poškození budou vysazena shodným materiálem**
- **Chybějící díly budou nahrazeny novými kopiemi**, vytvořených podle dochovaných originálů
- **Vstupní dveře bude potřeba lépe zajisti před borcením konstrukční desky** (vlivem snížené vzdušné vlhkosti), jedná se o sendvičovou desku z měkkého dřeva s dubovými náklížky a dýhou. Středová část bude muset být nově odýhována
- **Špalety oken**, které prošly předcházející opravou, budou očištěny od druhotných zabarvených laků a nečistot. Bude zde použita šelaková politura, tak jako na okolní ostění
- **Dveře na toalety** budou z nepohledové strany očištěny od druhotných laků (původně byly světlé)
- Na vysazovaných a nově doplněných dílech bude provedena barevná retuš, bude nanesena vrstva šelakové politury, celý povrch ostění bude přešetřen. **Bude provedena retuš zlacení**
- **Veškeré díly ostění budou po opravě navraceny na své původní místo**. Díly budou řádně z pasovány uchyceny k podkladní konstrukci
- **Vypracování restaurátorské zprávy s průběžnou fotodokumentací, zakreslením jednotlivých postupů a dokumentací použitých materiálů**
Navrhované materiály: líh, šelak, disperzní lepidlo, stálobarevné mořidlo, lněný olej, barevné pigmenty, Mixtion, odstraňovač starých nátěrů, terpentýn, Lignifix.

16

Bývalé kasy, dveře a sokly sloupů, zárubně a dveře kanceláří a nárožníky, madla zábradlí

- **Dveře budou vysazeny a odvezeny na dílnu**
- **Zárubně budou ponechány na místě**. Bude **šetrně demontováno** původní kování, jako jsou kliky, štítky, zástrče.
- **Po provedení zkoušek bude zvolen nejšetrnější způsob odstranění druhotných barevných vrstev**. Barevné vrstvy budou odstraněny na čisté dřevo.
- **Bude provedeno konstrukční zpevnění, větší poškození a nevhodné opravy z dřívějších dob, budou vysazeny shodným materiálem a doplněny podle dochovaných originálů**. Drobnější poškození budou vytmeleny. **Celý povrch bude přebroušen a napuštěn fermeží**.
- **Po přípravě podkladu, bude provedena závěrečná povrchová úprava fládrem, podle odsouhlaseného vzoru**. Původní zámky, kliky, štítky, zástrče budou vráceny na původní místo, chybějící díly budou doplněny kopiemi originálů. Po osazení dveří, bude provedena kontrola funkčnosti. **Tento postup prací je shodný na všech fládrovaných dílech**.
- **Vypracování restaurátorské zprávy s průběžnou fotodokumentací, zakreslením jednotlivých postupů a dokumentací použitých materiálů**

Použité materiály: líh, disperzní lepidlo, stálobarevné mořidlo, lněný olej, barevné pigmenty, Mixtion, odstraňovač starých nátěrů, směsi organických rozpouštědel, terpentýn, akrylátový tmel, syntetické barvy.

- **NÁSTĚNNÁ MALBA**

Oktogonální sál

- **Zajištění statických trhlin nad malbou** (dřevěné špalíčky z minulých zásahů). Úprava povrchu jemnozrnným štukem
- **Suché mechanické čištění povrchových nečistot** (bezdotykově, Wallmaster, Wishab)
- **Snímkování v UV luminiscenci** pro přesné určení rozsahu přemalby
- **Na základě provedených zkoušek provedení sejmutí nevhodných retuší**
- **Drobné lokální tmelení defektů omítkové vrstvy** (vápenná malta napodobující svou strukturou a charakterem původní materiál)
- **Lokální retuše** minerálními pigmenty v Primalu SFO 16
- **Lokální retuše zlatené vrstvy** (plátkové zlato běžně položené)
- **Vypracování restaurátorské zprávy s průběžnou fotodokumentací, zakreslením jednotlivých postupů a dokumentací použitých materiálů**

- **MALBY NA PLÁTNĚ**

Přijímací salonek

- **Demontáž** a přesun do ateliéru pro ochranu maleb před pracemi s vodnými procesy na klenbách salonku
- **Snímkování v UV luminiscenci** pro přesné určení rozsahu přemalby
- Případné lokální vysprávkování dřevěných rámců
- **Odstranění povrchových nečistot** (bezdotykově, Wallmaster, Wishab)
- **Sejmutí zažloutlého laku** (Benátské mýdlo)
- **Snímání nevhodných retuší** (zkoušky prostředků) dle potřeby možné i ponechat
- **Lokální retuše** alkydovými barvami
- **Nový lak** (Damara s příměsí běleného včelího vosku a podobně)
- **Vypracování restaurátorské zprávy s průběžnou fotodokumentací, zakreslením jednotlivých postupů a dokumentací použitých materiálů**

17

- **„KOVOVÉ“ PRVKY - Zpracoval: David Ritschel**

Mosazné prvky Přijímací salonek:

Mosazné kliky a štíty včetně zámků - 4 komplety

Kliky a štíty jsou kompletní a mechanismy zámků funkční. Kliky a štíty jsou odlity z mosazi. Povrch je ztmavlý oxidací.

- Kliky štíty a zámky budou **demontovány**
- **Oxidace povrchu bude odstraněna chemickou cestou. Poté bude povrch mosazi leštěn**
- Závěrem budou kliky a štíty **lakovány čirým lakem**
- **Zámky budou rozebrány a bude zkontrolován stav mechanických částí. V případě nutnosti budou poškozené díly mechanismu zámků nahrazeny novými tvarově a funkčně shodnými s původními.** Koroze na povrchu železa bude odstraněna kombinací chemické cesty a mechanického uvolnění. Po odstranění koroze bude povrch železa ošetřen konservačním voskem. Po sestavení zámků budou kliky, štíty a zámky osazeny zpět. Na dveřích jsou původní závěsy. **V případě jejich nadměrnému opotřebení budou dveře vyzvednuty podložením těchto závěsů. Novodobí spojovací materiál bude nahrazen tvarově odpovídajícím**

Mosazné kryty topení 2x velký 4x malý

- Mosazné kryty budou **demontovány** a odvezeny k restaurování. Všechny šroubované spoje budou demontovány a celek bude rozebrán na jednotlivé díly
- **Lak na povrchu mosazi bude odstraněn a povrch mosazi bude poté kartáčován jemnou ocelovou vlnou do matného lesku**
- **Vyrobeny budou kopie chybějících prvků. Jedná se především o kuličky hlav šroubů, které chybějí ve spodní části konstrukcí. Povrch mosazi lakován čirým lakem**
- Závěrem budou všechny demontované díly sestaveny a kryty radiátorů osazeny zpět na své původní místo.

Lustr mosaz 1ks 1.5x1,5 m V–1 m

- **Lustr bude demontován a odvezen k restaurování**
- Všechny prvky budou **rozebrány**. Konstrukci lustru tvoří také lakovaný lemovací plech. **Ten bude povrchově vyčištěn vhodně zvoleným čistícím prostředkem. Stav povrchu laku není v době průzkumu možné zjistit.** V případě že dojde k jeho poškození nebo je jeho stav špatný bude zvolen způsob jeho nového nátěru po provedeném průzkumu barevnosti a po dohodě s pověřeným zástupcem NPÚ
- Mosazné prvky budou zbaveny vrchního laku, povrch všech částí bude leštěn. **Po přeleštění bude povrch opět lakován čirým lakem**
- Po sestavení všech částí bude lustr **opět osazen na své původní místo**

Mosazná mřížka stropní ventilace 3ks 1mx1m

- Mřížky stropní ventilace budou **demontovány**, budou zbaveny vrchního laku, povrch všech částí bude leštěn. **Po přeleštění bude povrch opět lakován čirým lakem**
- **Po sestavení všech částí bude lustr opět osazen na své původní místo**

Mřížka vzduchotechniky na WC

- Všechny části budou demontovány a odvezeny k restaurování
- Na základě provedených zkoušek bude odstraněn nátěr bílé barvy. Povrch mosazných částí bude poté leštěn a lakován čirým lakem
- Povrch železné konstrukce nesoucí lamely bude po odstranění nátěrů zbaven případné koroze, a bude proveden nátěr následujícího složení: 2x základní nátěr, 2x vrchní nátěr černé barvy
- Poté budou všechny části osazeny zpět na svá místa

Mosazné kryty zásuvek 6ks

- Kryty budou **demontovány**, budou zbaveny vrchního laku, povrch všech částí bude leštěn. **Po přeleštění bude povrch opět lakován čirým lakem**
- Při montáži budou doplněny chybějící vruty

Vládní salonek

Mosazný kryt topení 2x1x0,5 m 2ks

- Kryty budou **demontovány, rozebrány na jednotlivé části a budou zbaveny vrchního laku, povrch všech částí bude broušen**
- **Po konzultaci se zástupcem NPÚ budou vyrobeny chybějící mosazné kryty čela válcových konzolí. Po provedené rekonstrukci povrchu budou mosazné prvky opět lakovány čirým lakem. Při montáži budou doplněny chybějící šrouby**

Mosazné kování dveří do chodby mezi nástupištěm a hl. vchodem 1kpl

- Kliky, štíty a zámky budou demontovány
- Oxidace povrchu bude odstraněna chemickou cestou. Poté bude povrch mosazi leštěn. Závěrem budou kliky a štíty lakovány čirým lakem
- Zámek bude rozebrán a bude zkontrolován stav mechanických částí. V případě nutnosti budou poškozené díly mechanismu zámku nahrazeny novými tvarově a funkčně shodnými s původními. Koroze na povrchu železa bude odstraněna kombinací chemické cesty a mechanického uvolnění. Po odstranění koroze bude povrch železa ošetřen konservačním voskem. Po sestavení zámku bude klika, štíty a zámek osazeny zpět. Stejný postup bude použit i během opravy původních mosazných závěsů dveří a protiplechu zámku. V případě jejich nadměrnému opotřebení budou dveře vyzvednuty podložním těchto závěsů
- Novodobí spojovací materiál bude nahrazen tvarově odpovídajícím

Mosazné úchyty čalounění a kování nohou křesel 12kpl

- Mosazné úchyty čalounění křesel nevykazují defekty. V případě nutnosti budou demontovány a povrch mechanicky vyčištěn brusnou vlnou. Kování nohou bude demontováno, chybějící části vyrobeny stejným způsobem jako dochované
- Povrch všech částí bude leštěn lakován čirým lakem

Novodobá stojací lampa ve stylu Art deco 1ks

- Svítidlo bude rozebráno, povrch všech částí bude zbaven prachu a nečistot. Elektrifikace svítidla bude zkontrolována a v případě nutnosti nově provedena dle současných norem. Povrch všech částí bude lakován čirým lakem a svítidlo bude sestaveno

Oktogonální salonek

Nástěnné tepané mosazné rámy lemující modrou dlažbu

- Rámy budou demontovány, nečistoty budou z povrchu odstraněny. Případné deformace budou vyrovnány
- Povrch mosazi bude následně broušen jemnou brusnou vlnou a poté lakován čirým lakem. Při zpětném osazení rámu na svá původní místa budou doplněny šrouby a vruty kotvení

Stropní světlík

- Jedná se o železnou kovovou konstrukci nesoucí vitrážové sklo. V současné době není konstrukci možné prozkoumat blíže. Navrhují tedy před započítáním prací provést podrobný průzkum zaměřený také na statickou pevnost rámu konstrukce.

Mosazné trubkové zábradlí 2ks

Jedná se o dvojici ohýbaných trubkových zábradlí z mosazi. Povrch mosazi je ztmavlý a kotvení do stěn je uvolněné. Zábradlí vpravo je zdeformované.

- Zábradlí budou demontována a odvezena
- Deformace zábradlí budou vyrovnány, a povrch mosazi bude kartáčován do lesku. Poté bude povrch zábradlí lakován čirým lakem. Závěrem bude zábradlí osazeno zpět.

Mosazný lustr se skleněnými koulemi novodobí 2ks

- Lustry budou svěřeny
- Po převozu do restaurátorského atelieru budou demontovány na jednotlivé části. Po odstranění laku bude mosazný povrch leštěn. Po leštění bude mosaz lakována čirým lakem
- Během sestavování budou lustry nově elektrifikovány dle platných norem

Dveře na 1. nástupiště a dveře z Wilsonovy ulice

- Kliky, štíty a zámek budou **demontovány**
- **Oxidace povrchu bude odstraněna chemickou cestou. Poté bude povrch mosazi leštěn. Závěrem budou kliky a štíty lakovány čirým lakem.**
- Zámek bude rozebrán a bude zkontrolován stav mechanických částí. V případě nutnosti budou poškozené díly mechanismu zámku nahrazeny novými tvarově a funkčně shodnými s původními
- **Koroze na povrchu železa bude odstraněna kombinací chemické cesty a mechanického uvolnění. Po odstranění koroze bude povrch železa ošetřen konservačním voskem**
- Po sestavení zámku bude klika, štíty a zámek **osazeny zpět**. Stejný postup bude použit i během opravy původních mosazných závěsů dveří a protiplechu zámku. **V případě jejich nadměrnému opotřebení budou dveře vyzvednuty podložením těchto závěsů. Stejný postup bude aplikován u rozvorových mechanismů zástrčky dveří.** Chybějící části mechanismu budou doplněny jako kopie dochovaných
- **Pásnice mosazných obkladů křídel dveří budou demontovány, oxidace na povrchu mosazi bude odstraněna.** Povrch mosazi bude leštěn. Závěrem bude povrch mosazných obkladů lakován čirým lakem. Novodobý spojovací materiál bude nahrazen tvarově odpovídajícím

Kryty topných těles v podlaze

- **Mříže budou vyjmuty a odvezeny k restaurování**
- **Nýtovaná konstrukce je nerozebíratelná koroze železa nebude proto odstraněna, ale bude stabilizována vhodným stabilizačním přípravkem (Tanin)**
- Povrch mosazných částí bude mechanicky leštěn. Deformace mosazného plechu, který je obkladem rámu z úhelníků budou vyrovnány. Poté bude mřížová konstrukce lakována čirým lakem

Kované zábradlí v hale

- **Zábradlí bude demontováno a odvezeno k restaurování**
- **Vrstvy nátěrů budou odstraněny suchou cestou – tryskáním povrchu křemičitým pískem.** Poté budou utaženy nebo vyměněny uvolněné nýtované spoje. Nepůvodní opravy budou odstraněny a nově provedeny odpovídajícím způsobem. **Na základě předešlého průzkumu bude po konzultaci se zástupcem NPÚ odsouhlasen odstín barevnosti povrchu.** Poté bude povrch zábradlí natřen vrstvou základního nátěru buď miniem nebo odpovídajícím.
- **Finální nátěr bude proveden odsouhlaseným odstínem syntetického nátěru.** Poté bude zábradlí osazeno zpět na své původní místo

Původní zábradlí severního a jižního schodiště jižní věže

- **Schodiště bude demontováno**
- **Vrstvy nátěrů budou mechanicky odstraněny pískováním**
- **Na základě výsledků průzkumu barevnosti a odsouhlaseného odstínu se zástupcem NPÚ bude proveden nátěr následujícího složení: 2x základní nátěr, 2x vrchní nátěr dle odsouhlaseného odstínu barevnosti plus pokovení zdobných kuliček**
- Poté bude **zábradlí osazeno zpět** na své místo.
- **Konzolky samostatného dřevěného madla budou demontovány**
- **Nově budou vyrobeny tvarové kopie dle dochovaných původních**
- Nátěr bude proveden obdobně jako u zábradlí. **Na madle zábradlí byly osazeny mosazné trny, ty dnes zcela chybí. V případě nutnosti budou vyrobeny na základě odpovídajícího vzoru**
- **Vypracování restaurátorské zprávy s průběžnou fotodokumentací, zakreslením jednotlivých postupů a dokumentací použitých materiálů**

- **PODLAHY A OBKLADY**

Keramické dlažby a obklady stěn

- Na základě provedených zkoušek stanovit optimální metodu čištění povrchu (detergent)
- Lokální mechanické redukce druhotných esteticky nebo materiálově nevhodných vysprávek
- Nahrazení chybějících dlaždic kopiemi
- Drobné tmelení lokálních defektů
- Lokální retuše minerálními pigmenty v akrylovém základu (Primal SFO 16)
- Lakování povrchu vysprávek syntetickým pryskyřičným lakem
- Vypracování restaurátorské zprávy s průběžnou fotodokumentací, zakreslením jednotlivých postupů a dokumentací použitých materiálů

- **SKLENĚNÉ PRVKY**

výplně dveřních stěn, Oktogonální sál - zasklený strop do světlíku

- Nepůvodní výplně dveřních stěn je možné nahradit kopiemi dochovaných pískovaných výplní ze severní věže budovy
- Mozaikový strop světlíku je zřejmě v dobré kondici – plně rekonstruovaný. Viditelné jsou pouze nečistoty na reversní straně, které je možné bezdotykově odstranit

Martina Fořtíková
Kosmonautů 3020,276 01 Mělník
IČ: 70185565, DIČ: cz 7653213040
martina.fortikova@seznam.cz
Povolení k restaurování MKČR č.j. 39992/14
IDDS 88ebxnu